

Başvuru Numarası	: 2022/188
Toplantı Tarihi/Sayısı	: 14.9.2023/36
Karar Numarası	: 2023/646
Başvuran	: 1-F.A. 2-A.G. 3- Z.B. 4- J.A.
Başvuran Vekili	:-
Adres	:-
Muhatap Kurum/Kişi	:Diyarbakır Kadın Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğü
Muhatap Adres	:-

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuranların; COVID-19 semptomları göstermesi üzerine Polymerase Chain Reaction (PCR) testi yaptırmaya taleplerinin bir gün sonra karşılanabildiği, sonucu pozitif olanlarla aynı koşutta tutuldukları, hastaneye sevklerinin yapılmadığı, yemekhanede meyve ve süt ürünlerinin verilmediği iddialarına ilişkindir.

II. İNCELEME SÜRECİ

2. Başvuranlar, başvuru dilekçesinde özetle;

a. Buldukları Kurumda COVID-19 semptomları göstermeleri üzerine PCR testi yaptırmak istediklerini ancak taleplerinin yoğunluk sebebiyle bir gün sonra karşılanabildiğini, test sonucu pozitif olanlarla aynı koşutta karantina altına alındıklarını, hastaneye sevklerinin yapılmadığını,

b. Hastalık sonrası yemek düzenlerinde herhangi değişiklik yapılmadığını, meyve ve süt ürünlerinin verilmediğini iddia etmektedirler.

3. Muhatap Diyarbakır Kadın Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğünden alınan yazılı görüşte özetle;

a. Başvuranların 7/2/2022 tarihinde dilekçe vererek PCR testi yaptırmak istediklerini beyan etmeleri üzerine revir birimi tarafından PCR testlerinin yapıldığını ve 9/2/2022 tarihinde test sonuçlarının pozitif çıkması üzerine aynı gün ivedi olarak Diyarbakır Gazi Yaşargil Eğitim ve Araştırma Hastanesinin Acil Bölümüne sevk edilmek üzere hazırlıkların yapıldığını ancak başvuranların hastaneye gitmek istemediklerine dair dilekçe yazmaları üzerine hastaneye sevklerinin gerçekleştirilemediğini, bu sebeple tedbir amacıyla 10 gün karantinaya alındıklarını,

b. Karantina süresinin sonunda tekrar PCR testi yapıldığını ve sonuçlarının negatif çıkması üzerine normal koşullarına alındıklarını, bu süreçte muayene ve tedavilerinin yapılarak reçete edilen ilaçların başvuranlara düzenli olarak verildiğini,

c. Başvuranların durumlarının titizlikle takip edildiğini ve genel durumlarının iyi olduğunu, bu nedenle herhangi bir mağduriyet yaşanmadığını ve söz konusu iddiaların gerçeği yansıtmadığını,

ç. Hastalık sonrası yemek düzenlerinde değişiklik yapılmadığına, meyve ve süt verilmediğine ilişkin olarak; günlük iâşe kapsamında Kurumda bulunan tüm mahpuslar ile personelin yemeklerinin Diyarbakır Açık Ceza İnfaz Kurumundan gönderildiğini, Kurumda bulunan mahpusların konuya ilişkin taleplerini yansıttıkları ölçüde Kurum İdaresi olarak konuya ilişkin gerekli özen ve hassasiyetin gösterildiğini ifade etmiştir.

4. Başvuranlar, Kurumumuza yazılı görüşlerini sunmamıştır.

III. İLGİLİ MEVZUAT

5. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın "*Kişinin dokunulmazlığı, maddi ve manevi varlığı*" başlıklı 17'nci maddesinin ilgili bölümü şöyledir:

"Herkes, yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir. Tıbbi zorunluluklar ve kanunda yazılı haller dışında, kişinin vücut bütünlüğüne dokunulamaz; rızası olmadan bilimsel ve tıbbi deneylere tabi tutulamaz. Kimseye işkence ve eziyet yapılamaz; kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulamaz."

6. 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun "*Kurumun görevleri*" başlıklı 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (i) bendinde; "*Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek*" Kurumun görev alanları arasında düzenlenmiştir.

7. 6701 sayılı Kanun'un "*Başvurular*" başlıklı 17'nci maddesinin birinci fıkrasında yer alan "*Ayrımcılık yasağı ihlalinden zarar gördüğü iddiasında bulunan her gerçek ve tüzel kişi Kuruma başvurabilir.*" ve sekizinci fıkrasında yer alan "*9'uncu maddenin birinci fıkrasının (i) bendi kapsamında yapılan başvurular hakkında da bu madde hükümleri uygulanır.*" delaleti ile özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin Kuruma bizzat başvuru yapabileceği hüküm altına alınmıştır.

8. 24/11/2017 tarihli ve 30250 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in "*Ön inceleme*" başlıklı 48'inci maddesinin birinci fıkrasının ilgili bölümü şöyledir:

"Kuruma yapılan başvurular, inceleme ve araştırmaya geçilmeden önce ön incelemeye tabi tutulur ve sonucunda; ... yönlerinden incelenir. "

9. Mezkûr Yönetmelik'in "*Karar türleri*" başlıklı 65'inci maddesi şöyledir:

"(1) Kurum, yapılan başvuru veya resen inceleme kapsamında yaptığı inceleme ve araştırma sonucunda incelenemezlik kararı, gerekçeli kabul edilmezlik kararı, gönderme kararı, ihlal kararı, idari yaptırım kararı, uzlaşma kararı, ret kararı ve karar verilmesine yer olmadığına dair karar verir."

10. Mezkûr Yönetmelik'in "*Gerekçeli kabul edilmezlik kararı*" başlıklı 67'nci maddesi şöyledir:

"(1) Ön inceleme aşamasında, başvurunun açıkça dayanaksız olup olmadığı, başvurunun hakkın kötüye kullanımını teşkil edip etmediği, ayrımcılık yasağı ihlalinden kaynaklanan bir zararın bulunup bulunmadığının tespiti açısından incelenebilirliğin esasla birlikte incelenmesi kararlaştırılan başvurulara ilişkin esas inceleme ve araştırma aşamasında söz konusu koşulları taşımayan başvurularla ilgili gerekçeli kabul edilmezlik kararı verilir. (2) Ön inceleme aşamasında incelenebilir bulunan ya da incelenebilirliği esasla birlikte incelenmesi ve araştırılması kararlaştırılan başvuruların 48'inci maddede belirtilen gerekli koşulları taşımadığının anlaşılması halinde de bu başvurularla ilgili gerekçeli kabul edilmezlik kararı verilir."

IV. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

11. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun amacı; insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmektir.

12. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinde; insan hakları ihlallerini resen incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, ayrımcılık yasağı ihlallerini resen veya başvuru üzerine incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek Kurumun görevleri arasında sayılmıştır.

13. Anayasa'nın 17'nci maddesinin üçüncü fıkrası ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşme'nin (AİHS) 3'üncü maddesi herhangi bir sınırlama öngörmeksizin işkence, insanlık dışı ve onur kırıcı muamele ve cezaların yasaklanmasının mutlak mahiyetini belirtmektedir. Kötü muamele yasağının mutlak mahiyeti Anayasa'nın 15'inci maddesi kapsamında belirtilen savaş veya ulusun varlığını tehdit eden başka bir genel tehlike halinde dahi istisna öngörmemiştir. Aynı şekilde AİHS'in 15'inci maddesi ile kötü muamele yasağına ilişkin herhangi bir istisna öngörülmemiştir (AİHM, *Selmouni/Fransa [BD]*, B. No: 25803/94, 28/7/1999, para. 95; *Assenov ve diğerleri/Bulgaristan*, B. No: 24760/94, 28.10.1998, para.93.).

14. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM), mahpuslara yeterli tıbbi bakımın sağlanmamasının asgari eşiği aşan düzeyde kötü muamele oluşturabileceğini belirtmiştir (AİHM, *Wenerski – Polonya*, B. No: 44369/02, 20/1/2009, para.58.). Mahkeme, tıbbi bakımın eksik veya yetersiz olduğunun belirlenmesi hususunda bilirkişi raporu gibi delillere yeteri kadar atıfta bulunulmasını aramaktadır (AİHM, *Krivolapov – Ukrayna*, B. No:5406/07, 2/10/2018, para.76.).

15. Cezaevlerinde kötü muamele olarak kabul edilecek hususlar farklı şekillerde tezahür edebilir. Bunların birçoğu cezaevi idaresi ve görevlilerinin kasıtlı davranışlarından kaynaklanabileceği gibi yönetsel hatalar veya yetersiz kaynaklar sebebiyle de ortaya çıkabilir. Bu nedenle mahkûmlar için bir cezaevindeki yaşam tüm yönleriyle değerlendirilmelidir. Cezaevlerindeki yaşam, mahkûmlara sunulan aktivitelerin genişliğinden, mahkûmlar ve ceza infaz görevlileri arasındaki ilişkilerin genel durumuna kadar geniş bir alanda değerlendirilmelidir (Avrupa Konseyi, Avrupa İşkence ve İnsanlık dışı veya Onur Kırıcı Ceza veya Muamelenin Önlenmesi Komitesi, *Hapsedilme*, 1992, para.44).

16. AİHM, bir kötü muamelenin AİHS'nin 3'üncü maddesi kapsamında değerlendirilebilmesi için belli bir şiddet seviyesine ulaşması gerektiğini; bu asgari seviyenin göreceli olduğunu; vakadaki muamelenin niteliği ve bağlamı, icrasının şekli ve yöntemi, süresi, fiziksel ve ruhsal etkileri ve bazı durumlarda mağdurun cinsiyeti, yaşı ve sağlık durumu gibi koşullara bağlı olduğunu ifade etmiştir. (AİHM, *Bouyid/Belçika*, B. No: 23380/09, 28/09/2015, para. 86.)

17. Avrupa İşkence ve İnsanlık dışı veya Onur Kırıcı Ceza veya Muamelenin Önlenmesi Komitesine (CPT) göre, mahpusların gözetim altında buldukları süre boyunca, tutukluluk sürelerinden bağımsız olarak her zaman bir doktora erişimlerinin bulunması gereklidir. Sağlık hizmetleri, doktora danışma talepleri gereksiz gecikme olmadan karşılanacak şekilde düzenlenmelidir (Avrupa Konseyi, Avrupa İşkence ve İnsanlık dışı veya Onur Kırıcı Ceza veya Muamelenin Önlenmesi Komitesi, *Cezaevlerinde Sağlık Hizmetleri*, 1993, para.34.).

18. Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetim, Dış Koruma, Hükümlü ve Tutukluların Sevk ve Nakilleri ile Sağlık Hizmetlerinin Yürütülmesi Hakkında Protokol'ün "*Hükümlü veya tutukluların muayene ve tedavilerinin yapılacağı hastaneler*" başlıklı 34'üncü maddesinin ilgili bölümü şöyledir:

“(1) Hastaneye sevki zorunlu görülen hükümlü veya tutukluların muayene ve tedavileri, bulunduğu yer ya da en yakın Devlet veya üniversite hastanesinin hükümlü koşullarında yapılır. (...)”

19. Başvuranların; PCR testi yaptırma taleplerinin bir gün sonra karşılanabildiği, test sonucu pozitif çıkanlarla aynı koşutta tutuldukları, hastaneye sevklerinin yapılmadığı iddialarına ilişkin olarak Muhatap Kurum tarafından gönderilen cevabi yazı ve ekler incelendiğinde; başvuranların PCR testi sonuçlarının pozitif çıkması üzerine Hastaneye sevk edilmek üzere hazırlıklarının yapıldığı ancak başvuranların hastaneye gitmek istemediklerine dair dilekçe yazdıkları, bu sebeple tedbir amacıyla karantinaya alındıkları, doktor tarafından ilaçlarının reçete edildiği, karantina sürecinin ardından tekrarlanan PCR test sonuçlarının negatif çıkması sebebiyle normal koşullarına alındıkları tespit edilmiş olup muhatap Kurumun söz konusu işlemlerinin sağlık hakkı nezdinde makul olduğu ve bu nedenle mezkûr iddia kapsamında hak ihlaline varan bir uygulamanın bulunmadığı değerlendirilmiştir.

20. Başvuranların hastalık sonrası yemek düzenlerinde değişiklik yapılmadığına, meyve ve süt verilmediğine ilişkin talepleriyle ilişkin olarak muhatap Kurum tarafından günlük iye kapsamında Kurumda bulunan tüm mahpusların ve personelin yemeklerinin Diyarbakır Açık Ceza İnfaz Kurumundan gönderildiği, Kurum İdaresi tarafından mahpusların taleplerine ilişkin gerekli özen ve hassasiyetin gösterildiği belirtilmiş olup başvuranların mezkûr iddiasının soyut ve açıkça dayanaktan yoksun bulunması sebebiyle Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik’in 67’nci maddesi gereği kabul edilmez olduğu değerlendirilmiştir.

21. Sonuç olarak; ceza infaz kurumundaki tutulma koşulları bir bütün olarak değerlendirildiğinde, başvurudaki iddialar kapsamında hak ihlaline varan bir uygulama bulunmadığı kanaatine varılmıştır.

V. KARAR

A. Başvuruda KÖTÜ MUAMELE YASAĞININ İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

B. Kararın taraflara tebliğine ve KAMUOYUNA DUYURULMASINA,

C. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemesine başvurulabileceğine,

14/9/2023 tarihinde, OY BİRLİĞİYLE, karar verildi.

e-imzalıdır

Av. Aışan TİRYAKİ
Daire Başkanı

e-imzalıdır

Dr. Burhan ERKUŞ
Üye

e-imzalıdır

İsmail AYAZ
Üye

e-imzalıdır

Mehmet Emin GENÇ
Üye

e-imzalıdır

Av. Zennure BER
Üye